

Terytoria zamorskie na świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Terytoria zamorskie na świecie

Źródło: Ylanite Koppens, dostępny w internecie: <https://pixabay.com/pl>, domena publiczna.

Od zarania dziejów na świecie były społeczności, które dążyły do powiększania swojego terytorium. Największe światowe podboje kojarzą nam się z epoką kolonializmu, choć należy pamiętać, że to nie współcześni Krzysztofa Kolumba rozpoczęli ekspansję morską, lecz już w VIII wieku wikingowie, którzy wywodzili się z południowej Skandynawii i Półwyspu Jutlandzkiego. Na skutek walk wewnętrznych oraz przeludnienia tych terenów rozpoczęli wyprawy łupieżcze na tereny Francji, Niemiec, Hiszpanii i Brytanii. W swych wyprawach docierali na Ruś, do Islandii i Grenlandii. Na obecny podział świata wpłynęło wiele czynników, wśród których znajduje się również podbój terenów zamorskich przez dawne mocarstwa, natomiast współczesny przykład z 2014 roku to aneksja Krymu przez Federację Rosyjską. Terytoria zamorskie mają bardzo specyficzną strukturę, a ich zależności od „kontynentalnych” ojczyzn-matek są niezwykle złożone.

Twoje cele

- Wyjaśnisz znaczenie terminu terytorium zamorskie.
- Wskażesz na mapie terytoria zamorskie poszczególnych krajów.
- Przeanalizujesz historię terytoriów zamorskich oraz wymienisz wady i zalety społeczno-ekonomiczne płynące z ich posiadania.

Przeczytaj

Od czasu wielkich odkryć geograficznych (XV/XVI w.) państwa europejskie prowadziły politykę polegającą na zajmowaniu nowo odkrywanych terytoriów i utrzymywaniu ich w politycznej i gospodarczej zależności. Przyczyn kolonializmu należy upatrywać przede wszystkim w chęci pozyskania i eksploatacji zasobów naturalnych, zwłaszcza kruszców i surowców mineralnych (np. złota), oraz zmonopolizowania ich handlu. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym procesowi kolonizacji była rosnąca liczba ludności i związana z tym konieczność znalezienia nowych terenów dla osadnictwa.

W pierwszym okresie kolonizowania nowo odkrytych terytoriów (XV/XVI w.) największe obszary znajdowały się w rękach Hiszpanii i Portugalii. W kolejnych stuleciach (XVI-XIX w.) kolonialnymi potęgami stały się Anglia, Francja, Holandia i Rosja (przy jednocześnie malejącym znaczeniu Hiszpanii i Portugalii), a w XIX-XX w. – również Stany Zjednoczone, Niemcy, Włochy i Japonia.

Szczytowym okresem w historii **kolonializmu** był wiek XIX, kiedy ok. 55% powierzchni Ziemi i ok. 35% liczby ludności kuli ziemskiej znajdowało się pod rządami państw kolonialnych. Największą potęgą kolonialną było wówczas imperium brytyjskie, do którego należało ok. 25% powierzchni Ziemi.

Państwo	Nazwa terytorium
Australia	Australijskie Terytorium Antarktyczne, Norfolk, Wyspy Bożego Narodzenia, Wyspy Ashmore i Cartiera, Wyspy Heard i McDonalda, Wyspy Kokosowe, Wyspy Morza Koralowego
Dania	Grenlandia, Wyspy Owcze
Francja	Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, Gujana Francuska, Gwadelupa, Majotta, Martynika, Nowa Kaledonia, Polinezja Francuska, Reunion, Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Saint-Pierre i Miquelon, Wallis i Futuna, Wyspa Clippertona
Holandia	Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten
Norwegia	Jan Mayen, Svalbard, Wyspa Bouveta, Wyspa Piotra I, Ziemia Królowej Maud
Nowa Zelandia	Dependencja Rossa, Niue, Tokelau, Wyspy Cooka
Stany Zjednoczone	Baker, Guam, Howland, Jarvis, Johnston, Kingman, Mariany Północne, Midway, Navassa, Palmyra, Portoryko, Samoa Amerykańskie, Wake, Wyspy Dziewicze Stanów Zjednoczonych

Państwo	Nazwa terytorium
Wielka Brytania	Akrotiri, Anguilla, Bermudy, Brytyjskie Terytorium Arktyczne, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Dhekelia, Falklandy, Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Gibraltar, Guernsey, Jersey, Kajmany, Montserrat, Pitcairn, Turks i Caicos, Wyspa Man, Wyspa Świętej Heleny, Wyspa Wniebowstąpienia i Tristan da Cunha

Do terytoriów zamorskich Francji należy Polinezja Francuska, w której skład wchodzi wyspa Mangareva.

Źródło: dostępny w internecie: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mangareva_Vue_a%C3%A9rienne.JPG, licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

kolonializm

zjawisko historyczne polegające na opanowaniu i utrzymaniu kontroli politycznej i gospodarczej przez jedne kraje nad innymi w celu ich eksploatacji

Źródło: Encyklopedia PWN, [online], dostępny w internecie:

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/kolonializm;3924014.html>

Film edukacyjny

Zapoznaj się z filmem, a następnie wykonaj polecenia.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DydmyqPgt>

Terytoria zależne na świecie

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., reż. K. Poznański, licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązuje do terytoriów zależnych na świecie.

Polecenie 1

Wypisz terytoria zależne Wielkiej Brytanii i Australii.

Polecenie 2

Opisz, jakie jest znaczenie gospodarcze Gujany Francuskiej. Uwzględnij nie tylko turystykę, ale przede wszystkim surowce mineralne i uprawy.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Terytoria zależne to:

- terytoria podległe suwerenności danych krajów.
- terytoria, nad którymi administrację sprawują inne państwa.
- terytoria niczyje.
- terytoria, które nie podlegają zwierzchnictwu żadnego kraju.

Ćwiczenie 2

Oceń, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Terytorium zależne to obszar nieposiadający suwerenności.	☐	☐
Terytoriami zależnymi Wielkiej Brytanii są m.in.: Gibraltar, Guernsey i Jarvis.	☐	☐
Curaçao jest terytorium zależnym Holandii.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Terytoria związane z sektorem turystyki to:

Johnston, Jarvis.

Wake, Martynika.

Kajmany, Bermudy.

Wallis i Futuna, Australijskie Terytorium Antarktyczne.

Ćwiczenie 4

Na podstawie mapy klimatycznej świata oceń, które z wymienionych niżej terytoriów charakteryzują się najchłodniejszym klimatem.

Brytyjskie Terytorium Antarktyczne, Gwadelupa

Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, Guam

Wyspy Heard i McDonalda, Grenlandia

Australijskie Terytorium Antarktyczne, Montserrat

Ćwiczenie 5

Zaznacz terytorium, które leży w klimacie umiarkowanym.

Saint-Martin

Falklandy

Gibraltar

Wyspy Owcze

Ćwiczenie 6

Na podstawie encyklopedii geograficznej świata lub dowolnych innych źródeł wiedzy wskaż, które z poniższych terytoriów zależnych związane są z prowadzeniem działalności i aktywności ekonomicznej.

Wyspy Kokosowe

Kajmany

Guam

Kingman

Ćwiczenie 7

W sąsiedztwie jednego z wymienionych w materiale terytoriów zamorskich przebiega linia zmiany daty, co prowadziło do pewnych trudności w funkcjonowaniu tego terytorium i państwa, któremu podlega. O jakie terytorium chodzi? Zaznacz prawidłową odpowiedź.

Tokelau

Wyspy Kokosowe

Wyspy Morza Koralowego

Wallis

Ćwiczenie 8

Wpisz w luki odpowiednie nazwy terytoriów zależnych i państw tak, aby zdanie było prawdziwe.

Na obszarze Małych Antylów mieszczą się dwa terytoria zamorskie:
przynależne do oraz , które jest terytorium zamorskim
 – posiadającej jeszcze pięć obszarów zależnych.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Terytoria zamorskie na świecie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

1) posługuje się mapą podziału politycznego świata do analizy procesów społeczno-ekonomicznych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu terytorium zamorskie,
- wskazuje na mapie terytoria zamorskie poszczególnych krajów,
- analizuje historię terytoriów zamorskich oraz wymienia wady i zalety społeczno-ekonomiczne płynące z ich posiadania.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody nauczania: blended learning, IBSE, analiza SWOT

Forma zajęć: praca indywidualna, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt, atlas geograficzny, mapa ścienna (polityczna)

Materiały pomocnicze

Baraniak K., *Terytorium, autonomia terytorialna i zwierzchnictwo terytorialne naukach politycznych*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2017, nr 1 (22), s. 171–183.

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie, czym był kolonializm i dekolonizacja (krótka dyskusja).
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Uczniowie indywidualnie zapoznają się z częścią „Przeczytaj” e-materiału. Nauczyciel prosi ochotników lub wybranych uczniów o odszukanie i wskazanie w atlasie geograficznym bądź na mapie ściennej terytoriów zależnych kolejnych państw wymienionych w tabeli w części „Przeczytaj”. Nauczyciel w razie potrzeby wspiera uczniów.
- Uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają film edukacyjny. Uczniowie zostają poproszeni o sporządzanie w trakcie oglądania filmu notatek dotyczących ważniejszych treści bądź zapisywania dodatkowych pytań, na które może odpowiedzieć nauczyciel. Uczniowie pracują w grupach za pomocą metody SWOT. Opracowują zagadnienie dotyczące społeczno-ekonomicznych aspektów związanych z posiadaniem terytoriów zależnych.
- Wyznaczone osoby z poszczególnych grup omawiają rezultaty swojej pracy. Wspólna dyskusja.
- Uczniowie rozwiązują ćwiczenia zawarte w e-materiale, nauczyciel czuwa nad przebiegiem pracy uczniów.

Faza podsumowująca

- Przypomnienie celów lekcji.
- Podsumowanie najważniejszych treści zaprezentowanych na lekcji, szczególnie tych, które uczniom sprawiły najwięcej problemów podczas zajęć.
- Nauczyciel dokonuje oceny pracy uczniów, biorąc pod uwagę ich zaangażowanie i możliwości.

Praca domowa

- W ramach pracy domowej uczniowie przygotowują prezentację (lub poster) na temat rozmieszczenia terytoriów zależnych na świecie.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Film edukacyjny zawarty w e-materiale może zostać wykorzystany podczas powtórzenia materiału z całego działu „Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata” (zakres podstawowy: VII).